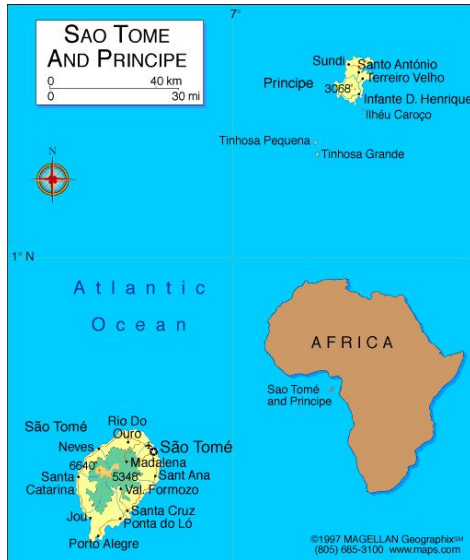

1. Η οικονομία του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε το 2019.

Το Σάο Τομέ & Πρίνσιπε είναι ένα νησιωτικό κράτος που βρίσκεται στον Κόλπο της Γουινέας και αποτελείται από δύο κύρια νησιά (Σάο Τομέ και Πρίνσιπε) και αρκετά μικρότερα, συνολικού εμβαδού 1.001 km², με περίπου 201.800 (2018) κατοίκους. Βρίσκεται σχετικά κοντά στις ακτές της Γκαμπόν, την Ισημερινή Γουινέα, το Καμερούν και τη Νιγηρία. Τα νησιά ήταν ακατοίκητα μέχρι το 1470, όταν οι Πορτογάλοι ναυτικοί João de Santarém και Pedro Escobar τα ανακάλυψαν και αποτελούσαν αποικία της Πορτογαλίας από το δέκατο πέμπτο αιώνα μέχρι την ανεξαρτησία τους στις 12 Ιουλίου 1975. Είναι μέλος της Κοινότητας των Πορτογαλόφωνων Χωρών (CPLP).

Η Παγκόσμια Τράπεζα κατατάσσει από το 2013 το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε ως κράτος μεσαίου εισοδήματος, δεδομένου ότι για τρία συναπτά έτη το κατά κεφαλήν εισόδημα διατηρήθηκε άνω του ποσού των 1.205USD. Το 2019 το πραγματικό ΑΕΠ ανήλθε σε 429 εκ.δολ. ΗΠΑ, ενώ το κατακεφαλή ΑΕΠ ήταν 3.200 δολ. ΗΠΑ. Πάντως, το νησιωτικό αυτό κράτος στηρίζεται απολύτως στη διεθνή βοήθεια και χρηματοδότηση. Το 2000, με το Σύμφωνο HIPC (για τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες), έλαβε 200 εκ. δολάρια προς εξάλειψη μέρους του εξωτερικού του χρέους, ενώ το 2005 υπέγραψε το τριετές πρόγραμμα PRGF (μηχανισμός μείωσης της φτώχειας και οικονομικής ανάπτυξης) του ΔΝΤ ύψους 4,3 εκ.USD. Οι θετικές εκτιμήσεις του ΔΝΤ κατά το 2006 για τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της Κυβέρνησης του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε επέτρεψαν τη διαγραφή, το Μάρτιο του 2007, του 91% του δημόσιου εξωτερικού χρέους της χώρας προς αυτό. Κατά τα τέλη του 2007, η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ εκτιμούσαν το εξωτερικό χρέος του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε σε 150 εκ.USD (έναντι 325 εκ. USD το 2005). Το Μάιο του 2007 η Λέσχη των Παρισίων διέγραψε το σύνολο σχεδόν των χρεών της χώρας προς αυτή. Τον Ιούλιο του 2012 υπεγράφη τριετές μεσοπρόθεσμο οικονομικό πρόγραμμα με το ΔΝΤ που περιλαμβάνει Πρόσθετη Πιστωτική Διευκόλυνση (extended credit facility) 4 εκ.USD. Η χώρα υπέγραψε νέο μνημόνιο με το ΔΝΤ τον Ιούλιο 2015 για την περίοδο 2015-2018, οποίο περιλαμβάνει δάνειο ύψους 6,3εκ.USD. Τον Απρίλιο του 2020 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποφάσισε την αναβολή πληρωμής του εξωτερικού χρέους της χώρας ως μια προσπάθεια στήριξης της οικονομίας της προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της πανδημίας από το Covid-19.

2. Διάρθρωση της Οικονομίας

Η οικονομία του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε βασίζεται στον τριτογενή τομέα και τη γεωργία που συνεισφέρουν αντίστοιχα περίπου στο 70,2% και 25,6% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ η μεταποίηση συνεισφέρει μόλις το 4,2%. Ειδικότερα, το προϊόν του τριτογενούς τομέα αφορά υπηρεσίες εμπορίου και εστίασης (30%), αποθήκευσης-τηλεπικοινωνιών-μεταφορών (18,4%), δημόσια διοίκηση (9,8%), κλπ.. Τα βασικά αγροτικά προϊόντα που παράγει η χώρα είναι: κακάο, καφές, καρύδες, έλαια από φοίνικες και κοκοφοίνικες, κανέλα, πιπέρι, μπανάνα, φασόλια, ψάρια, πουλερικά.

Επισημαίνεται ότι η ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στα χωρικά ύδατα του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, στον κόλπο της Γουινέας, συντέλεσε σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη της οικονομίας. Ωστόσο, η αποχώρηση της γαλλικής Total από την εκμετάλλευση του οικοπέδου 1 της Κοινής Ζώνης Εκμετάλλευσης με τη Νιγηρία (σε αναλογία 40/60), στα τέλη του 2013,

δημιούργησε αβεβαιότητα σχετικά με την παραγωγή πετρελαίου στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπε. Πάντως, άλλες πετρελαϊκές εταιρείες έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων.

Η προώθηση παγκόσμιων αλυσίδων αξίας (global value chains), μπορεί να αποτελέσει εξαιρετική ευκαιρία για το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε, παρέχοντας προστιθέμενη αξία στα δυο παραδοσιακά εξαγωγικά του προϊόντα, το κακάο και τον καφέ. Η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού στη βιομηχανία κακάο, έχει ως αποτέλεσμα να εξάγεται η πρώτη ύλη, κυρίως στην Ευρώπη, στερώντας από το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε το πλέον κερδοφόρο τμήμα της αλυσίδας παραγωγής που είναι η παρασκευή σοκολάτας. Μόλις πρόσφατα ξεκίνησε η εγχώρια παραγωγή σοκολάτας από την επεξεργασία σπόρων κακάο με την κατασκευή εργοστασίου σοκολάτας στο Σάο Τομέ.

3. Οικονομική Συγκυρία

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) αυξήθηκε κατά 2,4% το 2019, από 2,7% το 2018, γεγονός που οφείλεται στις γεωργικές επενδύσεις και στον τουρισμό. Εξαιτίας της πανδημίας από τον Covid-19 η Παγκόσμια Τράπεζα προβλέπει ότι η ύφεση θα ανέλθει σε -6% το 2020. Η χώρα έχει επιδεινώσει τη θέση της ως προς το δείκτη Mo-Ibrahim της Αφρικανικής Διακυβέρνησης (Mo-Ibrahim Index of African Governance) - από τη 11^η θέση το 2016 στην 12^η θέση το 2019, λόγω πολιτικής αστάθειας. Η οικονομία εξαρτάται από τις εισαγωγές και την τεχνολογία από το εξωτερικό, έχει περιορισμένη βιομηχανική ανάπτυξη και οι δυνατότητες για οικονομική ανάπτυξη είναι περιορισμένες.

Μακροοικονομικοί Δείκτες

	2015	2016	2017	2018	2019
Πραγματική αύξηση ΑΕΠ	3,80%	4,20%	3,9%	3,00%	1,3%
ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (σε εκ. δολ)	318,27	347,55	371,05	422,3	429,02
Πραγματική αύξηση ΑΕΠ/κατά κεφαλήν	1,9%	2,9%	3,1%	3,40%	
Πληθωρισμός	5,3%	5,6%	5,7%	6,8%	7,40%
Ισοζύγιο προϋπολογισμού % ΑΕΠ	-6,3%	-1,7%	-2,8%	-4,7%	-2,50%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών % ΑΕΠ	-12,9%	-8,2%	-7,3%	-7,6%	-8,00%
Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)			92,40%	95,00%	94,50%

Πηγή: IMF, African Economic Outlook (AEO), African Development Bank.

Η ύπαρξη επαρκών πόρων στην εγχώρια αγορά για τη χρηματοδότηση των δημόσιων δαπανών αποτελεί μια βασική πρόκληση και επιβαρύνει το δημόσιο χρέος, που εκτιμάται στο 94,5% του ΑΕΠ το 2019.

Σύμφωνα με στοιχεία του 2019, η ανεργία ανέρχεται σε 15% και συνεχίζει να επηρεάζει δυσανάλογα τους νέους και τις γυναίκες, αλλά εκτιμάται σε υψηλότερα επίπεδα καθώς το 40% των εργαζομένων απασχολούνται προσωρινά ή περιστασιακά.

4. Εξωτερικό Εμπόριο

Το εξωτερικό εμπόριο της χώρας εμφανίζει μεγάλο εμπορικό έλλειμμα. Συγκεκριμένα οι εξαγωγές αγαθών σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (2017) ανήλθαν σε 11,3 εκ. USD, ενώ οι εισαγωγές ήταν 125 εκ. USD.

Εξαγωγές αγαθών από Σάο Τομέ και Πρίνσιπε κατά τα έτη 2014-2016 σε \$ ΗΠΑ		
2017	11,350.000	
2016	13.644.242	20,68%

2015	11.306.367	-34,34%
2014	17.219.459	33,62%

Εισαγωγές αγαθών στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπε κατά τα έτη 2014-2016 σε \$ ΗΠΑ		
2017	125.650.000	
2016	119.114.175	0,14%
2015	118.947.789	-17,76%
2014	144.628.528	12,42%

Οι εξαγωγές του Σάο Τομέ και Πρίνσιπε προορίζονται επί το πλείστον σε χώρες της ΕΕ και συγκεκριμένα την Ολλανδία, το Βέλγιο, και την Γαλλία. Βασικό εξαγόμενο αγαθό είναι το κακάο που συνιστά το 89% της συνολικής αξίας εξαγωγών, ενώ άλλα εξαγόμενα προϊόντα είναι η σοκολάτα, ο καφές και το πιπέρι. Ομοίως, το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών της χώρας προέρχεται από χώρες της ΕΕ και κυρίως την Πορτογαλία που είναι ο βασικός προμηθευτής.

Εισαγωγές – Εξαγωγές Sao Tome και Principe με κ-μ της ΕΕ

	Εισαγωγές (σε ευρώ)		Εξαγωγές (σε ευρώ)	
	2018	2019	2018	2019
Πορτογαλία	592.186	257.157	59.748.417	48.655.347
Ολλανδία	4.074.933	3.471.799	2.469.202	6.518.686
Γαλλία	1.364.731	2.048.876	1.844.374	2.395.534
Βέλγιο	2.276.619	1.735.712	1.089.396	1.595.313
Ιταλία	101.113	81.622	536.188	1.228.822
Γερμανία	393.386	45.642	288.871	1.139.586
Ισπανία	378.817	167.898	1.024.673	1.058.032
Ην. Βασίλειο	16.420	24.968	346.822	161.101
Πολωνία	18.101	0	143.481	145.645
Σουηδία	29.744	10.455	132.793	114.714
Δανία	2.278	91	128.287	68.959
Μάλτα	0	0	171.416	34.136
Αυστρία	1.663	975	43.453	7.359
Φινλανδία	0	0	3.708	6.214
Ιρλανδία	0	0	204.662	5.564
Λετονία	0	0	1.166	2.652
Βουλγαρία	0	0	1.194	1.150
Λουξεμβούργο	0	0	3.325	975
Τσεχία	12.752	15.219	25	0
Ουγγαρία	4.052	0	571	0
Σλοβακία	1.368	0	0	0
Σλοβενία	163.700	33.441	0	0
ΕΥ28	9.431.863	7.893.855	68.182.024	63.139.789

Πηγή: Eurostat

Το διμερές εμπόριο Ελλάδας - Σάο Τομέ και Πρίνσιπε είναι αμελητέου όγκου και περιστασιακό. Οι ελληνικές εξαγωγές στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπε το 2016 ανήλθαν μόλις σε 2.733 ευρώ, ενώ το 2017, το 2018 και το 2019 δεν αναφέρονται εξαγωγές και εισαγωγές στη χώρα μας από το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε. (βλ. ανωτέρω πίνακα).

*Πηγές: *African Economic Outlook, ΔΝΤ, Κεντρική Τράπεζα Σάο Τομέ & Πρίνσιπε, Eurostat*

Χρήσιμοι Σύνδεσμοι

Εμπορικό Επιμελητήριο
Camara de Comercio São Tome e Príncipe
Διεύθυνση: Rua Samora Machel
Caixa Postal 527
São Tomé e Príncipe
Τηλέφωνο: 00239 2221 409
www.ccias.st
Email: cciasstp@gmail.com

Τράπεζα του Sao Tome και Principe
Διεύθυνση: Praça da Independência, Rua dos Martires da Liberdade, São Tomé CP 13
Τηλέφωνο: 00239 224 3700
Email: bcstp@bcstp.st
<http://www.bcstp.st>

Υπουργείο Σχεδιασμού, Οικονομικών και Γαλάζιας Οικονομίας
Ministério do Planeamento, Finanças e Economia Azul, Largo das Alfândegas
Διεύθυνση: Água Grande, São Tomé
Caixa Postal nº 168
São Tomé e Príncipe
Liga-nos +239 2221083 / 2224172
Email: mfcea@financas.gov.st
<https://www.financas.gov.st/index.php>